

УПУТСТВО

**ЗА ПОПУЊАВАЊЕ И ДОСТАВЉАЊЕ
ПОТВРДЕ О СМРТИ**

ОРГАНИЗАЦИЈА ИЗДАВАЊА И ДОСТАВЉАЊА ПОТВРДЕ О СМРТИ

На основу члана 39. Закона о матичним књигама (“Службени гласник СР Србије” број 15/90), Министар унутрашњих послова и Министар здравља донели су споразумно Правилник о поступку издавања и обрасцу потврде о смрти (“Службени гласник СР Србије” број 8/2005).

Потврда о смрти издаје се по службеној дужности или на захтев лица које је по закону дужно да пријави чињеницу смрти, а **према месту смрти** (без обзира где је умрли био стално настањен), као што се врше и уписи у матичне књиге умрлих.

Потврда о смрти издаје се у три примерка. Један примерак задржава здравствена установа, односно лекар, а два примерка се прослеђују матичару, односно издају лицу које је по закону дужно да пријави чињеницу смрти, од којих један примерак матичар улаже у списе матичне књиге умрлих, под одговарајућим текућим бројем основног уписа, а други примерак прилаже уз статистички листић о случају смрти (образац ДЕМ2) и доставља органу надлежном за послове статистике.

Уписивање дијагноза узрока смрти (непосредног, претходног и основног као и других значајних стања, болести и повреда које су допринеле смрти и шифрирање истих, а према Дефиницијама из МКБ X) је обавеза лекара који је попуњава потврду.

Статистика обрасце ДЕМ-2 и Потврду о смрти прослеђује надлежном заводу/институту за заштиту здравља ради контроле. У року од тридесет дана завод/институт за заштиту здравља у обавези је да обрасце ДЕМ-2 и потврду о смрти врати статистици са преконтролисаним и унетим, где је недостајало, шифрама узрока смрти.

Институ/задоди за заштиту здравља подетке из контролисаних и исправљених Потврда уносе у софтвер ПОТВРДА О СМРТИ.

Потврду о смрти издаје лекар овлашћен за стручно утврђивање времена и узрока смрти умрлих изван здравствене организације, односно здравствена организација, ако је лице у њој умрло. **Без Потврде о смрти не може се извршити упис у матичну књигу умрлих.**

Ако је смрт наступила у иностранству и случај смрти уписан у матичну књигу, сходно Закону о матичним књигама, за издавање и попуњавање Потврде о смрти примењују се прописи земље у којој се случај десио.

Потврду о смрти издаје обавезно:

а) Здравствена установа – за свако лице лечено и умрло у тој здравственој установи;

б) Лекар службе за утврђивање времена и узрока смрти, односно лекар овлашћен од надлежног органа општине за стручно утврђивање времена и узрока смрти (мртвозорник) – за свако лице умрло ван здравствене организације (у стану или на другом месту).

По пријему Потврде о смрти, матичар контролише да ли су уписани сви одговори. Уколико установи да Потврда о смрти не садржи одговоре на сва питања, **тражи допуну ових података од издаваоца Потврде.**

У Потврду о смрти, у горњем левом делу обрасца, уписује се назив здравствене установе, односно лекара који је Потврду издао, као и матични број те установе.

У Потврду о смрти треба унети тачне податке о умрлом лицу и то на основу личних докумената умрлог лица и изјаве лица које пријављује смртни случај. Подаци за умрло одојче (питања 1 – 3) уносе се, по могућности, на основу здравствене документације.

Потврда о смрти попуњава се:

а) За лица лечена (од болести од које су умрла) и умрла у здравственој установи – одмах пошто је утврђена смрт, односно одмах после извршене обдукције;

б) За лица лечена у кући или амбулантно, као и за лица лечена у здравственој установи, али отпуштена пре смрти – одмах пошто здравствена установа односно последњи ординирајући лекар буду обавештени;

в) За лица која пре смрти нису лечена – одмах пошто мртвозорник (са медицинском документацијом или без исте), изврши преглед умрлог;

г) За лица умрла насилном смрти или умрла на путу до здравствене установе, као и за лица чије порекло смрти је неутврђено – одмах пошто је извршена обдукција, односно увиђај, или пошто је утврђена смрт за лице које је умрло на путу до здравствене установе;

Изузетно, ако је немогуће одмах уписати податак о узроку смрти, здравствена установа – лекар треба то да учине накнадно и да ове податке доставе надлежном матичару најкасније у року од **пет** дана од издавања Потврде о смрти, односно по пријему захтева од матичара.

Подаци у Потврди о смрти **су поверљиви**, па сва лица која рукују обрасцима у којима су садржани ови подаци морају да их чувају као **службену тајну**.

ПОПУЊАВАЊЕ ПОТВРДЕ О СМРТИ

Потврда о смрти попуњава се за све случајеве смрти, без обзира на старост умрлог. То значи да се ова Потврда попуњава и за живорођену децу која су умрла непосредно после рођења, али не и за мртворођену децу.

Живорођење је комплетно изbacивање или вађење плода из тела мајке *независно од трајања трудноће*, који после тог одвајања дише или показује друге знаке живота, као што су откуцаји срца, пулзација пупчане врпце или јасни покрети вољних мишића, без обзира на то да ли је била пресечена пупчана врпца или је плацента била припојена; сваки производ таквог рођења сматра се живорођеним дететом.¹

Ако је дете рођено, односно извађено из тела мајке без икаквих знакова живота (не дише, нема откуцаја срца, пулзације пупчане врпце или јасних покрета вољних мишића), сматра се **мртворођеним (касна фетална смрт), али под условом да је од мајке ношено дуже од 28 недеља** (7 лунарних месеци).

За мртворођену децу се не попуњава Потврда о смрти, него се попуњава Пријава рођења ради уписа у матичну књигу рођених.

Ако је плод ношен мање од 28 недеља, а после одвајања од тела мајке није показивао знаке живота, онда је то **побачај** (рана или интермедиална фетална смрт). У случају побачаја не попуњава се ни Пријава рођења, ни Пријава смрти.

У горњем левом делу обрасца Потврде о смрти уписује се назив и матични број здравствене установе која издаје Потврду.

Матични број установе и редни број јединице у саставу преписују се из “Обавештења о разврставању” јединице разврставања.

На поједина питања у Потврди о смрти одговор се уписује на следећи начин:

- **Презиме и име умрлог**
- **Презиме пре закључења брака**
- **Презиме и име оца**
- **Презиме и име мајке**

Одговоре дати на основу података из идентификационог документа (лична карта, пасош, возачка дозвола), здравствене документације, односно према изјави родбине или других лица. У рубрици “Напомена” (на полеђини обрасца) уписати врсту и број коришћеног идентификационог документа или име и презиме лица које

¹ Међународна класификација болести X ревизија, Књига 2, Савезни завод за заштиту и унапређење здравља, 1996, стр. 1179.

је пружио идентификационе податке уз назнаку његове/њене везе са умрлим (нпр. отац/мајка, ујак, кум, пријатељ итд.).

За умрлу новорођенчад којој пре смрти није додељено лично име уписом у МКР у потврду о смрти уписује се “МУШКО/ЖЕНСКО НОВОРОЂЕНЧЕ МАЈКЕ (додати име и презиме мајке)”.

Уколико ни на један од горе наведених начина није могуће извршити поуздану идентификацију умрле особе, лекар **је дужан** да о тој чињеници без одлагања обавести надлежни орган унутрашњих послова. За неидентификовано умрло лице не може се издати Потврда о смрти.

2. Пол

За лица **мушког** пола заокружује се шифра 1, а за лица **женског** пола шифра 2.

3. Датум и час смрти / налажења леша

Лекар који попуњава Потврду **прво ће заокружити** само једну шифру - одговор који може бити: за смрт која је наступила у здравственој установи (шифра 1), датум је уписан према добијеним подацима (шифра 2), леш је нађен наведеног датума (шифра 3). Затим ће у кућице уписати потпун датум (дан, месец и годину) и час и минут смрти, односно налажења леша. Часови се рачунају од 0 до 24, нпр. 11. 02. 2004. године у 21,20 часова (не у 9,20 сати увече).

За нађени леш, датум и време проналажења уписују се на основу података из записника надлежних истражних органа.

3.1. Место наступања смрти / проналажења леша

Лекар који попуњава Потврду **заокружиће само једну шифру** - одговор и то: ако је познато место наступања смрти, као на пример болница, кућа и др. (шифра 1), односно када се наводи место проналажења леша, као на пример кућа, улица, шума, река и др. (шифра 2). Затим ће, уколико је то могуће, уписати адресу (улица и број), назив места (насеља) и општине на за то предвиђене линије.

4. Датум рођења и ЈМБГ умрлог лица

Уписати дан месец и годину рођења, односно осталих 6 цифара ЈМБГ (јединствени матични шифра грађана), а за децу до 7 дана старости, још и час и минут рођења. Податак унети из здравствене документације.

У случајевима када умрло лице није имало додељен матични број или је комплетан матични број непознат, треба уписати у првих седам кућица податке о

дану, месецу и последње три цифре године рођења умрлог лица, док ће осталих 6 кућица остати непопуњене.

4.1. Место рођења

Уписати место (насеље) и општину у којој је лице било рођено. За лица чије је место рођења ван граница СЦГ, уписати тачан назив места рођења, а уместо општине назив стране државе. Ако су подаци непознати, оставити поље празно.

5. Пребивалиште

Пребивалиште се уписује према званичној територијалној организацији, важећој у тренутку уписа у матичну књигу умрлих. Уписује се званични назив: **улице и броја, насељеног места** (а никако локални назив неког његовог посебног дела - заселак, махала, неки крај већег градског насеља с посебним називом, део већег насеља који је пре спајања с другим насељем имао други назив итд.), **општине** (којој то место припада) и **републике** последњег пребивалишта (место сталног становања) умрлог.

За стране држављане који су умрли на територији СЦГ уписује се: назив места (насеља) и стране државе (уместо општине) у којој се налази њихово пребивалиште, тј. место (насеље) у коме су били стално настањени до момента смрти.

За избегла лица и расељена лица са територије Косова и Метохије уписује се: улица и број, назив места (насеља) и општина којој је припадало њихово последње боравиште.

Као **пребивалиште умрлог одојчета уписује се пребивалиште мајке**. У случају да је мајка страни држављанин са пребивалиштем у иностранству, а отац држављанин СЦГ, уписује се пребивалиште оца у СЦГ.

6. Брачно стање

Заокружује се шифра која одговара *законском* брачном стању лица.

За лица која су живела у ванбрачним заједницама узима се у обзир њихово законско брачно стање, независно од ове заједнице.

За децу и сва лица која никада нису склапала брак заокружује се шифра 1. (нежењен-неудата). За законски склопљен брак шифра 2. Ако је ранији брак

престао смрћу другог супружника шифра 3, а ако је брак разведен правоснажном судском пресудом шифра 4.

6.1. Презиме и име брачног друга и (његово) презиме пре закључења брака

Попуњава се само за умрла лица која су била у браку, удовице и удовце. Одговор се даје према изјави родбине или других лица.

7. Држављанство

Одговор се даје према изјави родбине или других лица.

Чланом 7. Уставне повеље државне заједнице Србија и Црна Гора, држављанин државе чланице је и држављанин Србије и Црне Горе.

Уписује се на пример: "СЦГ и Републике Србије", "СЦГ и Републике Црне Горе", "СЦГ и Републике Србије и Аустрије" "СЦГ и Републике Црне Горе и Канаде", неке друге стране државе нпр. "Немачке", "Канаде" или "без држављанства".

За случај када није познат одговор на ово питање треба уписати "Непознато".

8. Национална или етничка припадност

Уписује се тачно онакав одговор како изјави родбина или друга лица која су присутна код утврђивања чињенице смрти. На пример, уписује се Србин, Црногорац, Југословен, или нека друга национална припадност.

Пријавилац може и да се не изјасни по овом питању и у том случају, лекар ће на ово питање уписати следећи одговор: "Није се изјаснио".

За случај када није познат одговор на ово питање, лекар ће на линији уписати "Непознато".

9. Вероисповест

Уписује се тачно онакав одговор како изјави родбина или друга лица која су присутна код утврђивања чињенице смрти. На пример, уписује се "Православна", "Католичка", "Протестантска" или нека друга верска припадност или пак, "Није верник".

Пријавилац може и да се не изјасни по овом питању и у том случају, лекар ће на ово питање уписати следећи одговор: "Није се изјаснио".

За случај када није познат одговор на ово питање, лекар ће на линији уписати "Непознато".

10. Највиша завршена школа

Заокружује се тачно онакав одговор како га је дала родбина или друга лица која су присутна код утврђивања чињенице смрти. Заокружује се шифра која одговара **највишој завршеној** школи умрлог лица.

Под **највишом завршеном** школом подразумева се врста школе чијим је завршавањем лице стекло одговарајући степен образовања.

За лица која имају степен магистра или доктора наука, заокружује се шифра 6.

За лица која су завршила неку војну школу или школу за унутрашње послове, узима се степен те школе: средња, виша или висока школа.

За лице које је завршило I степен студија на факултету, који има или је имао степене према важећим прописима, и поседује диплому о завршеном I степену заокружује се шифра 5.

Ако је лице завршило неку школу у иностранству, као одговор треба заокружити одговарајући степен те школе, тј. да ли је основна, средња, виша или висока школа.

11. Активност

Одговор се даје заокруживањем **само једне шифре** од 1 до 9.

Ако за неко умрло лице могу да се заокруже две шифре, онда се увек заокружује шифра мање бројчане вредности.

Тако, на пример, ако је женско лице старо 15 и више година истовремено домаћица и породични пензионер треба заокружити шифру 4 (пензионер) а не шифру 6 (домаћица).

Уколико је заокружена шифра 1 или 2 обавезно се на линији уписује **и потпун назив занимања које је умрло лице обављало**.

Ако умрло лице није обављало занимање заокружује се одговор од 3 до 9.

- **Обавља занимање у радном односу**

Шифра 1 заокружује се за све умрле који су обављајли неко занимање, односно одређену врсту посла ради стицања средстава за живот у СЦГ. Овај одговор треба заокружити само за:

- лица која су била у радном односу (на неодређено или одређено време), без обзира у ком су облику својине била запослена (друштвена, приватна, мешовита, задружна итд.) и на који начин је организовано предузеће, задруга или установа у којој је лице радило (друштвено или јавно предузеће, акционарско друштво, задруга итд.), као и да ли су занимање обављали у привредним или ванпривредним делатностима.

- **Остали који обављају занимање**

Шифра 2. заокружује се за све умрле који су припадали једној од следећих категорија:

- лица која су обављајла неки посао у циљу стицања средстава за живот **ван радног односа**. Овде треба укључити сва лица која су обављала разноврсне послове према писменом или усменом договору с послодавцем или која су радила самостално, под условом да нису остварила право на радни стаж, тј. пензијско, инвалидско и здравствено осигурање. Овај одговор треба заокружити за сва умрла лица која су обављала занатске послове, послове у кућној радиности, као и све друге послове за чије се обављање не уплаћују порези и доприноси (рад кућних помоћница, давање часова или одржавање курса, рад уличних и други продаваца, као и рад других лица чији рад није регистрован).
- лица која су у својству власника или сувласника предузећа или радње (**послодавац**) запошљавала друга лица за која су уплаћивали порезе и доприносе.
- **индивидуалне пољопривреднике** који су самостално обављали неко пољопривредно занимање, на свом или туђем пољопривредном газдинству, било да су били власници имања, чланови домаћинства власника или закупци и надничари на туђем имању.
- лица која су **самостално обављала делатност** у приватној радњи, ординацији, апотеци и др. под условом да нису запошљавала друга лица.
- чланове породичног домаћинства (брачни друг, деца, родитељи) који су радили у радњи неког од чланова домаћинства за које се није уплаћивао радни стаж (пензијско, инвалидско и здравствено осигурање).

Занимање умрлог се одређује првенствено према врсти послова које је обављало, **а не према школској спреми** коју је поседовало. Тако, на пример, лице које је завршило правни факултет може да буде: професор факултета, судија врховног суда, адвокат, новинар, шеф рачуноводства итд. Исто тако, ако је лице завршило правни факултет, а стиче средства за живот обављањем неког занимања за које није потребна висока стручна спрема, онда се уписује назив тог занимања (нпр. конобар, таксиста и сл.).

У случају да се не зна назив занимања који одговара послу који је умрли обављао, на линији треба да се опише посао или послови које је умрли радио (на пример: продавац на уличној тезги, ради на утовару робе, пакује готову робу и др.).

- **Незапослен**

Шифра 3. заокружује се за све умрле који нису имали редовни посао којим су стицали средства за живот и који су тражили посао преко службе за запошљавање (тржишта рада) или самостално.

- **Пензионер**

Шифра 4. заокружује се за све умрле који су имали решење о пензији, било да су право на пензију остварили личним радом (старосни или инвалидски пензионер) или као члан породице (породични пензионер).

- **Лице с другим личним приходом**

Шифра 5. заокружује се за све умрле који су као основни извор средстава за живот имали приход од имовине (тј. нису радили и нису пензионери). **Приходи од имовине** могу се остварити издавањем стамбених или пословних просторија; давањем у закуп пољопривредног земљишта; на основу поседовања вредносних папира (акције, деонице) и др. Овај одговор се заокружује и за умрло лице коме је основни извор средстава за живот била социјална помоћ, алиментација, инвалиднина, стипендија и сл.

- **Домаћица**

Шифра 6. се заокружује за издржавано женско лице старо 15 и више година које је највећи део времена у току дана проводило у обављању кућних послова (спремање стана, припремање хране, нега деце и сл.).

За женско лице које је већи део времена проводило обављајући пољопривредне послове на породичном газдинству; на пословима израде предмета домаће радиности ради продаје; на пословима у занатској, угоститељској и другој радњи неког од чланова домаћинства треба заокружити одоварајућу шифру предвиђену за лице које обавља занимање.

- **Дете, ученик или студент**

Шифра 7. заокружује се за умрло дете (лице млађе од 15 година) које није похађало школу, као и за умрло лице које је редовно или ванредно похађало неку школу (основну, средњу, вишу или високу) под условом да није обављало занимање, није тражило посао и да није било пензионер.

- **Остала издржавана лица**

Шифра 8. заокружује се за умрло лице које се није могло разврстати ни у једну од наведених група (од 3 до 7). Овај одговор се заокружује и за умрло лице старо 15 и више година које није обављало занимање због старости, болести или инвалидности.

- **Лице на привременом раду - боравку у иностранству**

Шифра 9. заокружује се само за умрло лице које је привремено радило у иностранству код страног послодавца или је било на самосталном раду, као и за члана породице лица на привременом раду које је боравило у иностранству.

ПРИМЕРИ ЗА ПРАВИЛНО УПИСИВАЊЕ НАЗИВА ЗАНИМАЊА ЗА ЛИЦА ЗА КОЈА ЈЕ ЗАОКРУЖЕН БРОЈ 1 ИЛИ 2

Непотпуни и уопштени одговори:	Правилни одговори:
Пољопривредник	Пољопривредник (сточар, ратар, воћар) – произвођач за тржиште Пољопривредник - произвођач за сопствене потребе
Пољопривредни радник	Пољопривредни помоћни радник (у сточарству, ратарству итд.)
Рибар	Слатководни рибар, Рибар на мору, Радник у рибњаку
Металски радник	Металостругар занатлија, Металостругар индустријски, Ливац занатлија, Ливац индустријски
Дрвопрерађивачки радник	Дрвостругар занатлија, Дрвостругар индустријски
Текстилни радник	Ручни плетач текстила занатлија, Машински плетач текстила занатлија, Машински плетач текстила у индустрији
Пекар, Месар	Пекар занатлија, Пекар индустријски, Месар занатлија, Месар индустријски
Професор, Предавач	Професор у средњој школи, Професор у вишој школи, Професор на факултету (без обзира на предмет); исто и за предавача
Службеник, Референт, Инспектор, Саветник	Матичар, Референт за социјалну заштиту, Санитарни инспектор, Правни саветник
Здравствени радник	Медицинска сестра, Физиотерапеут, Лекар-специјалиста опште медицине
Пословођа, Надзорник, Предрадник	Пословођа минер, Надзорник ткања, Предрадник у производњи азота
Инжењер	Грађевински, Електротехнички, Машински инжењер, итд.
Техничар	Грађевински, Машински, Рударски техничар, итд.
Уметник	Књижевник, Вајар, Сликар, Композитор, итд.
Нестручни радник, Неквалификован радник	Пакер, Мерач, Сортирер, Носач
Руководилац	Руководилац – менаџер у пољопривреди (у грађевинарству, трговини, угоститељству, саобраћају, финансијама)

ПОДАЦИ О УМРЛОМ ОДОЈЧЕТУ

(попуњавају се само за одојчад до 30 дана старости)

1. Телесна маса на рођењу

Телесна маса на рођењу је прва маса плода или новорођеног детета измерена непосредно после рођења и изражена у грамима.²

Податак се преузима из медицинске документације. На пример, уписује се 3500. У случају да не може да прибави одговор на ово питање, као и за нахоче, лекар ће кућице оставити непопуњене.

2. Телесна висина на рођењу

Телесна висина на рођењу је прва висина плода или новорођеног детета измерена непосредно после рођења и изражена у сантиметрима.³

Податак се преузима из медицинске документације. На пример, уписује се 56. У случају да не може да прибави одговор на ово питање, као и за нахоче, лекар ће кућице оставити непопуњене.

3. Гестациона старост

Трудничко доба или трајање трудноће рачуна се у данима или недељама трудноће (гестације).⁴ Мери се од првог дана последњег нормалног енструалног циклуса.

Податак (изражен у недељама) се преузима из медицинске документације. На пример, уписује се 37. У случају да не може да прибави одговор на ово питање, као и за нахоче, лекар ће кућице оставити непопуњене.

4. Датум рођења мајке умрлог одојчета

Уписати дан, месец и годину рођења мајке у за то предвиђене "кућице".

² Међународна класификација болести, Десета ревизија, Књига 2, Савезни завод за заштиту и унапређење здравља, Београд, 1996, стр. 1179

³ Иб.

⁴ Иб., стр. 1180

5. Највиша завршена школа мајке умрлог одојчета

Исто као питање 10 за умрле.

6. Активност мајке умрлог одојчета

Исто као питање 11 за умрле.

Полеђина Потврде о смрти попуњава се на следећи начин:

1. За умрле ван здравствене установе

У ову рубрику подаци се уносе само уколико је умрли био лечен, а уколико није, рубрика остаје празна.

а) Назив последње здравствене установе у којој је лечен без обзира на то да ли је у питању дом здравља, болница или приватна здравствена установа-ординација.

б) Презиме и име последњег ординирајућег лекара, без обзира на то да ли је лекар запослен у дому здравља, болници или приватној здравственој установи.

2. Порекло смрти

Одговор се даје заокруживањем **само једне шифре**. Одговор може бити природна (шифра 1), насилна (шифра 2) и неутврђено (шифра 3).

Уколико је одабрана шифра 1 (природна смрт), потребно је унети податак да ли се ради о незаразној (шифра 1) или заразној болести (шифра 2).

Уколико је одабрана шифра 2 (насилна смрт), као одговор на наредно питање морају бити заокружене или шифра 3 (тражена судскомедицинска обдукција) или шифра 4 (тражена судскомедицинска обдукција, али је леш ослобођен обдуковања). Ово произилази из законом прописане обавезе лекара да пријави сваку сумњу на насилну смрт (без обзира на то да ли се ради о самоубиству, задесу или убиству) надлежном секретаријату унутрашњих послова, односно

територијално надлежном суду који једини имају законом утврђено право да нареду вршење судскомедицинске обдукције или пак да леш ослободе вршења обдукције. У последњем случају, уколико суд ослобађа леш од обдукције, дужан је да то учини у писаној форми, доносећи одговарајуће решење (види објашњење уз следеће питање).

3. Да ли је тражена обдукција

Одговор се даје заокруживањем **само једне шифре**. Одговор може бити не (шифра 1), да-клиничка (шифра 2), да-судско-медицинска (шифра 3) и да-леш је ослобођен обдукције по решењу суда (шифра 4).

За лица умрла у току лечења у стационарној здравственој установи може се одабрати одговарајућа шифра од 1 до 4.

За лица умла ван здравствене установе, лекар који врши преглед умрлог – мртвозорац може одабрати шифру 1, 3 или 4.

Уколико је леш ослобођен обдукције, поред шифре 4 на линији се уписује назив суда који је такво решење донео и број решења.

Ако је одговор на ово питање шифра 2 (да-клиничка обдукција) или 3 (да-судско-медицинска обдукција) потребно је попунити први део **Извештаја о обдукцији** који се односи на опште податке умрлог лица и, заједно са кадавером, проследити на обдукцију. Остале податке **Извештаја о обдукцији** попуњава обдуцент и доставља надлежном статистичком органу. Даљи ток Обдукционог извештаја наведен је у упутству за попуњавање истог.

ПОДАЦИ О НАСИЛНОЈ СМРТИ

1. Порекло насилне смрти

Одговор се даје заокруживањем **само једне шифре која се односи на одређено порекло насилне смрти** која се разврстава на: несрећни случај – задес (шифра 1), самоубиство (шифра 2) и убиство (шифра 3), већ према томе које су околности довеле до смрти.

Одговор “остало” (шифра 4) односи се на: повреде нанесене при легалним интервенцијама милиције и других извршилаца закона, укључујући и војску на дужности (у току хапшења или покушаја хапшења прекршилаца закона, спречавања нереди, при одржавању реда и другим законским акцијама законите егзекуције, укључујући и извршење смртне казне), повреде настале због ратних операција, компликације услед медицинског и хируршког лечења, као и догађаје са неутврђеним пореклом насилне смрти.

2. Време догађаја (према анамнестичким подацима) који је изазвао насилну смрт

Као одговор на ово питање даје се податак **о времену кад се догађај десио**, а не када је смрт наступила, јер између ова два момента може постојати и дужи временски размак.

Одговор на ово питање обухвата два податка:

а) Дан, месец, годину и време (час и минут) када се догађај десио. Овде треба уписати, на пример, 15. 02. 2004. у 22.15 часа.

б) Дан у недељи. Треба уписати, на пример, недеља, понедељак итд.

3. Место догађаја

Одговор на ово питање односи се на **идентификацију места догађаја** који је у крајњем довео до насилне смрти.

Зависно од места догађаја (кућа, фабрика, саобраћајница, река итд.), заокружује се одговарајућа шифра.

4. У тренутку догађаја умрли је био

Одговор на ово питање означава **активности умрлог лица у време када се десио догађај** који је у крајњем довео до насилне смрти.

Зависно од наведене активности (у току обављања посла, у току обављања спортске активности, коришћења слободног времена итд.), заокружује се одговарајућа шифра.

Шифра 1 " на послу" заокружује се за случајеве када је лице настрадало за време испуњавања радне обавезе из радног односа, без обзира на врсту посла који је то лице у моменту догађаја обављало. Сходно се примењује и и за ученике и студенте који су настрадали за време праћења наставе.

Шифра 2 " на одласку или повратку са посла" заокружује се у случају када је лице настрадало у времену доласка или одласка на посао, од куће до посла или назад. Заокружује се и за ученике и студенте који су настрадали на путу кућа – образовна установа и обратно.

Шифра 3 " на раду у домаћинству" заокружује се у случају када је лице настрадало радећи послове за властито домаћинство као што су чишћење, кување, одржавање врта, одржавање куће, нега деце и др.

Шифра 4 " у току спортске активности" заокружује се у случају када је лице настрадало у току обављања спортских активности, као што су: атлетика, фудбал, пливање, скијање и др.

Шифра 5 " код куће - у слободно време" заокружује се ако је лице настрадало код куће не вршећи никакав рад (у току одмора, спавања, обедовања или обављања личне хигијене итд.).

Шифра 6 " ван куће - у слободно време" заокружује се ако је лице настрадало ван куће, не вршећи никакав рад (у шетњи, на плесу, у биоскопу, на састанку добровољне организације итд.).

1 Узрок смрти

Подаци о узроку смрти уносе се:

1) За умрла лица која су била лечена

а) Уколико је смрт наступила у току лечења у стационарној здравственој установи – на основу података из медицинске документације (историје болести) или на основу обдукционог налаза уколико је вршена обдукција (клиничка или судскомедицинска).

б) Уколико је смрт наступила ван здравствене установе – на основу медицинске документације (здравственог картона и др.) и налаза установљеног прегледом леша, а уколико је вршена обдукција, на основу обдукционог налаза.

2) За умрла лица која нису била лечена, а за које су на питање [2] заокружене шифре 2 или 3 (Да или Неутврђено) - податке о узроку смрти попуњава лекар овлашћен од стране скупштине општине (мртвозорник), без медицинске документације, а на основу прегледа леша.

Здравствене установе поликлиничког типа, код којих се умрли лечио пре смрти, приликом уписивања података о узроку смрти у Лекарски извештај треба да упишу у картон болесника податак о томе да је лице умрло, као и узрок смрти и да картон издвоје из картотеке живих.

Двадесета Светска здравствена скупштина је још 1967. дефинисала узроке смрти који се уносе у лекарски извештај о узроку смрти као "све оне болести, болесна стања или повреде које су до смрти довеле или су јој допринеле као и околности

несрећног случаја или насиља због којих су такве повреде настале". Циљ је дефиниције да обезбеди да се све релевантне информације региструју и да оверилац не одабере за уписивање нека стања а да друга одбаца. **Дефиниција не садржи симптоме и начине умирања, као што су престанак рада срца или престанак дисања.**⁵

Питање о узроку смрти формулисано је у складу са обрасцем лекарског извештаја о узроку смрти који је прихватила и препоручила Светска здравствена организација⁶. Овај образац састоји се из два дела који су означени са **I** и **II**. У први део обрасца (**I**) уносе се болести везане за догађаје који су непосредно довели до смрти и овај део подељен је на тачке **а), б) и в)**.

Први део (I)

а) Непосредни узрок смрти

Непосредни узрок смрти је она болест или стање или повреда, која је последња деловала: нпр. "coma uraemica" код "adenoma prostatae", "hemoptoe" kod "TBC pulmonis", "peritonitis diffusa" код "ulcus perforans" или "thromboembolia pulmonum" код "fractura femoris" након саобраћајне незгоде.

Ако постоји само једна болест или једно стање или повреда која је довела до смрти, тада се податак уписује под а).

Ако има више болести (или стања), тада се под а) уписује оно стање које је **било терминално**, а које је проистекло из основне болести или повреде.

б) Претходни узрок

Када поред непосредног узрока смрти постоји још једно стање које је проистекло из основне болести или повреде, а које није непосредно изазвало смрт, то се стање сматра интермедијарним узроком смрти и уписује се под б).

в) Основна болест или повреда

Стање које је изазвало болест или стања наведена под а) и б).

То је болест или повреда која је отпочела низ болесних стања која су директно довела до смрти или околности несрећног случаја или насиља који су проузроковали смртну повреду.

⁵ Међународна класификација болести, Десета ревизија, Књига 2, Савезни завод за заштиту и унапређење здравља, Београд, 1996.

⁶ ИБ.

При уписивању узрока смрти лекар мора бити сигуран у **логичку повезаност одговора на сва три потпитања** у односу на етиологију и хронолошки ред. На пример: код "adenoma prostatae", који је основна болест уписана под (в), "retentio urinae" било би написано под (б), а "uraemia", као непосредни узрок смрти, под (а). Kod "tifus abdominalis", као основне болести под (в), "perforatio intestini" било би под (б), а "peritonitis diffusa" под (а) итд.

Ако је у питању насилна смрт, под (в) се уписују околности које су довеле до повреде (односно спољни узрок повреде), под (б) повреда која је настала услед наведених околности, а под (а) непосредни узрок смрти, који је проистекао из повреде. На пример: а) "bronchopneumonia bilateralis", б) "vulnus incisum", в) "suicidium" или а) "thromboembolia pulmonum", б) "fractura femoris", в) "гажење аутомобилом на пешачком прелазу".

Други део (II)

Друга значајна стања, болести и повреде које су допринеле смрти

После попуњавања првог дела питања **1**, уписују се и друга значајна стања која су допринела наступању смртог исхода, али нису била повезана са повредом, обољењем или стањем које је проузроковало смрт. То су најчешће хронична обољења која су смањила природну отпорност организма или су неповољно утицала на ток основне болести. На пример: под I, TBC pulmonis– основна болест, а под II Diabetes mellitus, друга болест која је неповољно деловала на ток туберкулозе или под I, Atherosclerosis cerebri, а под II Alcoholismus.

❖ Да ли је умрли био лечен од болести од које је умро

Шифра 1 "да" се заокружује само ако је умрлом била пружена стручна помоћ лекара у вези са болешћу или повредом која је довела до смрти, без обзира на то да ли је лице било лечено у здравственој установи или ван ње.

Шифра 2 "не" се заокружује за лице које уопште није било лечено или није било лечено од болести или повреде која је довела до смрти.

Шифра 3 "неутврђено" се заокружује за лице за које лекар не може да утврди да ли је било лечено од болести или повреде која је довела до смрти.

❖ Ко је дао податке о узроку смрти

Одговор се даје заокруживањем **само једне шифре** наведене у листићу.

Одговор може бити: ординирајући лекар (шифра 1), мртвозорник на основу увида у медицинску документацију (шифра 2), мртвозорник без увида у медицинску документацију (шифра 3) и обдуцент (шифра 4).

4. Подаци о узроку смрти дати су из:

Подаци о узроку смрти дају се из здравствене документације.

Ако је умрли био лечен амбулантно или у кући, заокружује се "а" и уписује шифра здравственог картона дома здравља или поликлинике, а ако је био лечен у болници, онда се заокружује "б" и уписује број историје болести вођене у болници.

Ако је вршена обдукција леша, било патолошкоанатомска било судска, узрок смрти треба уписати из обдукционог налаза. У овом случају се заокружује "в" и уписује се број обдукционог налаза.

Ако не постоји претходно наведена здравствена документација, а лекар који издаје потврду о смрти може доћи до било које друге медицинске документације, уписује њен број и заокружује "г".

У случају кад у здравственој организацији нема документације на основу које би се могао дати податак о узроку смрти, здравствена установа је дужна да, уместо података о узроку смрти, у одговору матичару назначи да умрли није био лечен ("Није био лечен у овој здравственој установи"), и то овери потписом и печатом.

Овера података у Лекарском извештају

Лекар који уписује податке о узроку смрти у Лекарски извештај потврђује смртни исход, уписује тачан датум и час када је то урадио и оверава тачност унетих података својим потписом, факсимилом и печатом здравствене установе у којој ради.